

nga mihi a te Arawa ki a Pango. Ko te wa tonu tenei i mohio ai a Ngapuhi ki a Pango he tohunga. No tona tuunga atu te kupu tuatahi a Pango Ngawene: "Tu te winiwini, tu te wanawana, tu te whakaokorau: Pera hoki ra, tangaroa ihutu i tawhakiia i tu, mautini, maurupe, mauwhano, mauwhakaturia te whakaturia, te rangi e tu nei."

Tera noa atu te roanga o te tau nei, engari ko te whakamutunga: "Tuturu o whiti, Tu mai te toki, haumi e! ui e! taiki e! E toru nga tau a Pango i tau ai i te marae o te Uritaniwha i te Ahuahu. Ka korerorero a Ngapuhi he tohunga a Pango. Ae ra hoki, he tohunga a Pango Ngawene. Ko tona atua ko Rongotua. Taihoa ahau e hoki atu ki te whakamarama i te tohungatanga o toku koroheke o Pango Ngawene mo nga mea katoa, mo te kawai o te tangata. Ka manaakitia a Pango e Ngapuhi, ara e nga hapu kua korerotia i runga ake nei. E toru tau a Pango ki Ngapuhi e manaakitia ana, a e haere ana hoki i roto i nga ope a Ngapuhi ki Hauraki. Kaore hoki a Pango e kaha ki te takahi i nga manaaki a Ngapuhi i a ia me te Arawa. Ko te hiahia o Pango, ki te hoki mai ia, me hoki katoa mai a te Arawa. I te roa o Pango e noho ana ki Ngapuhi, ki Waihou, ki te Ahuahu, ki te Kawakawa, ki Ohaeawai, ki Kororareka, me era atu hapu o te tua-whenua, me te mohio ano ki nga rangatira, kia Patuone, kia Pomare, kia Te Kopiri, kia Te Matenga, kia Te Haroa, kia Mangonui, me era atu rangatira o Ngapuhi. Me tona mohio ki a Te Makawe, he atua no Ngapuhi. Taihoa ahau e whakamarama mo Te Makawe he atua no Ngapuhi, kia mohiotia ai, ko Pango Ngawene i tae ki Ngapuhi. E mohio ana a Ngapuhi ki a Te Makawe.

I te tau 1826-1827 ka whakatika a Hongi me tana ope ka patua a Ngatipo i Whangaroa. Ko tenei hapu no Ngapuhi ano. Ka oma nga morehu ki Hokianga. Ka nohoia te pa ko Hunuhunu te ingoa, ka whaia e Hongi nga morehu o Ngatipo. Ka awhitia te pa. I tupono a Pango Ngawene me Te Arawa ki te pa nei. Ka tu a Hongi i te mata, na Maratea i pupuhi. Engari kaore i mate rawa. Ko te hokinga tenei o Ngapuhi, ara o Hongi me taana ope, ka hoki atu ki Whangaroa. Muri mai ki Kerikeri.

Ina te waiata oriori o te tunga o Hongi:—

“Kaore e hine, he whetu o runga,
Ko Maratea ano, naana a Hongi Hika
I turaki ki raro ra. Ka manawa reka ra
Te roa o te whenua, ka noho taua.
I runga i te raorao,
I te oneone i ariki ai te tangata
E hine e!”

Tera noatu te roanga, me te timatanga. Engari kia mohio ai na Maratea te pu i tu ai a Hongi. Kotahi tau e toru marama, katahi ano ka mate a Hongi.

(Taria te roanga.)